

Diskrimineringsgrund 5

Funktions- nedsättning

En kort vägledning bland
viktiga begrepp

vkna!

Benämningar spelar roll

Benämningar spelar roll. Särskilt när det gäller personer utanför normen.

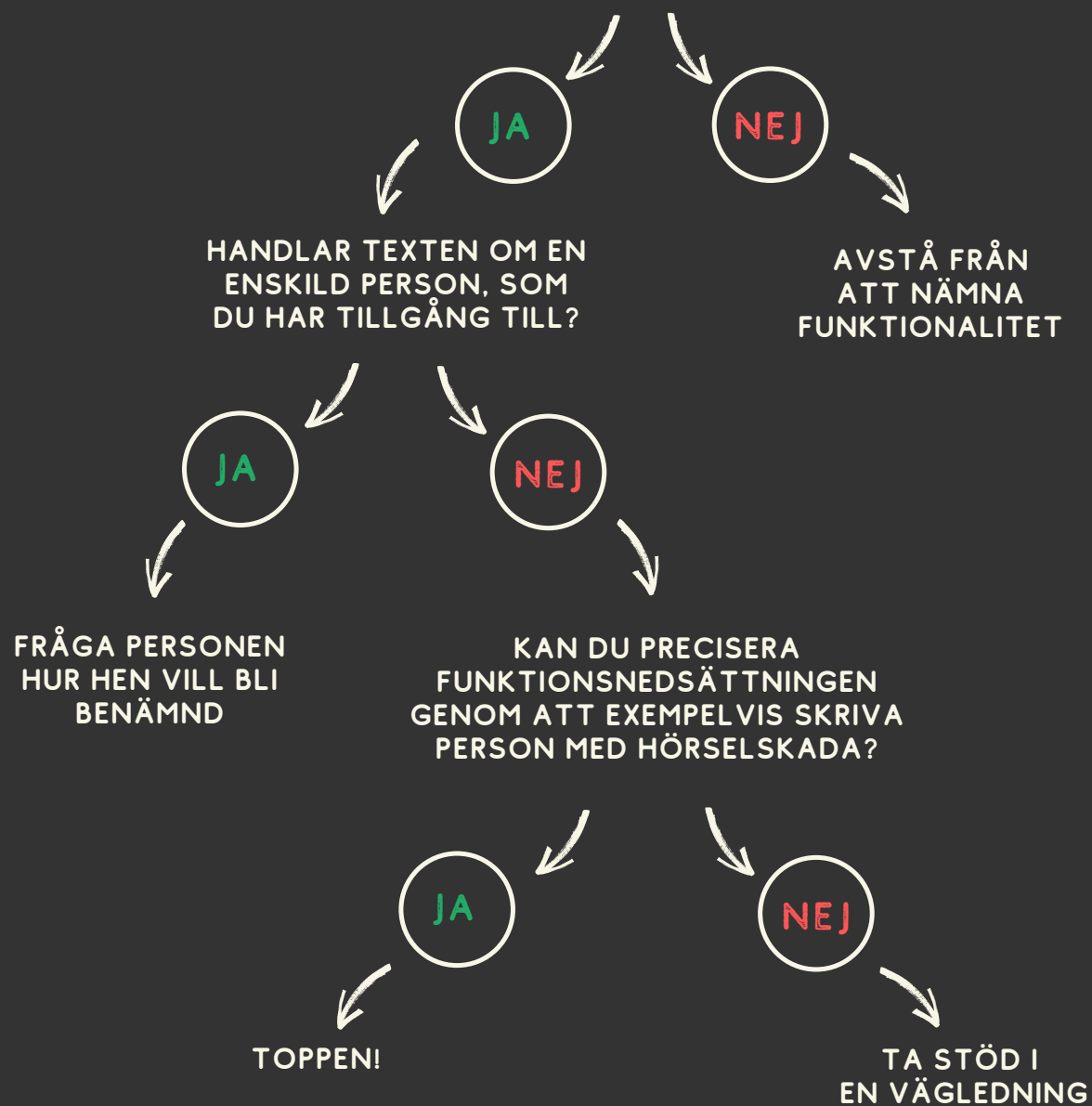
Det här är del 5 av Vknas vägledningar i hur vi kan prata med och om varandra på ett respektfullt sätt. Vi har utvecklat guiderna tillsammans med forskare inom etnologi och de har granskats av personer som själva tillhör de grupper som berörs.

Det är en utmaning att vägleda bland begrepp som är starkt laddade, personliga och dessutom föränderliga. Ändå vill vi försöka.

Men kom ihåg att den här vägledningen inte ger en heltäckande sanning. Inte heller är dessa begrepp permanenta. Samhället är under ständig förändring, och så även språket.

Tänk också på att den enskilda individen alltid har tolkningsföreträde när det kommer till att benämna sig själv. Det innebär att de begrepp som en person föredrar alltid går först.

ÄR DET ALLS RELEVANT ATT NÄMNA EN PERSONS FUNKTIONALITET?

Innehåll

Handikappad

Rullstolsburen person

Person med funktionsnedsättning

Funktionshinder

Funktionalitet

Funkis

Normavvikande funktionalitet

Kognitiv funktionsnedsättning

Intellektuell funktionsnedsättning

Handikappad

Benämningen *handikapp* och *handikappad* upplevs av många som stigmatiserande. Därför slopade Socialstyrelsen ordet redan 2007. Så vad säga istället?

- Person med funktionsnedsättning.
- Person med nedsatt funktionsförmåga
- Person med normbrytande funktionalitet

STOR-
TOALETT

RULLSTOLSWC

TILLGÄNGLIG
TOALETT

RWC

Funktions- nedsättning

En person med *funktionsnedsättning* har en nedsättning av sin fysiska, psykiska eller kognitiva förmåga.

Ordet *funktionsnedsättning* eller *person med funktionsnedsättning* är den benämning som Socialstyrelsen rekommenderar och som används av myndigheter och i lagtext.

Ordet funktions-
nedläggning
ska inte blandas
ihop med
funktions*shinder*

Funktions- hinder

Funktionshinder pekar på begränsningen som en persons funktionsnedsättning innebär i relation till omgivningen.

Personen är alltså inte funktionshindrad – inte förrän miljön skapar hinder.

“

**Ett exempel: Om
inte trottoar-
kanten var så hög,
skulle du som har
rullstol inte bli
hindrad att ta
dig fram.**

Källa: UMO.se

”

Funktionalitet

Funktionalitet handlar om kroppens förmågor. Alla kroppar har en funktionsförmåga, men hos personer med funktionsnedsättning är kroppens eller hjärnans funktionsförmåga nedsatt.

Funktion och funktionsförmåga är användbara ord utan stark värdeladdning.

Funkis

Funkis är ett paraplybegrepp som används som förkortning för personer med funktionsnedsättning. Vissa använder det för att beskriva sig själva (...*som funkis*) eller sig själva i relation till ett barn (*som funkisförälder...*)

Somliga uppfattar det som en vardaglig och avdramatiserande benämning. Andra upplever det förminskande.

Funktions- variation

Funktionsvariation är en relativt värdeneutral beskrivning av människors fysiska eller psykiska förmågor. Ordet har styrkor, men också svagheter, och bör inte användas som synonym till funktionsnedsättning. Vi ska försöka bena ut varför.

Vi befinner oss alla någonstans på en glidande skala vad gäller funktionalitet, vilket begreppet **funktionsvariation** fångar upp. Alltså omfattar ordet teoretiskt sett alla.

BEGREPPETS
STYRKA

Men det kan också vara lite problematiskt. En person utan synförmåga lever ju sitt liv på andra villkor än en person med närsynthet.

Här finns alltså en risk att funktionsnedsatta personers särskilda villkor och behov hamnar i skymundan.

BEGREPPETS
SVAGHET

Intellektuell funktionsnedsättning

Intellektuell, kognitiv eller psykisk funktionsnedsättning benämner tillstånd som gör det svårt att förstå, uttrycka sig och lära sig nya saker.

Det bästa är att använda den aktuella diagnosen eller funktionsnedsättningen. Använd i andra hand benämningen *intellektuell* eller *kognitiv funktionsnedsättning*.

Läs vidare

- [Funktionsratt.se](https://www.funktionsratt.se)
- [Funkaportalen.se](https://www.funkaportalen.se)
- Rörelsehindrade barn och ungdomar
[RBU.se](https://www.rbu.se)
- Diskrimineringsombudsmannen
[DO.se](https://www.do.se)
- Riksförbundet för utvecklingsstörda barn,
ungdomar och vuxna
[FUB.se](https://www.fub.se)
- Myndigheten för delaktighet
[MFD.se](https://www.mfd.se)

Tolknings- företråde

Tänk på att den enskilda individen alltid har tolkningsföretråde när det kommer till att benämna sig själv. Det innebär att de begrepp som en person föredrar alltid går först.

A photograph of two women sitting on the ground, laughing and looking at each other. The image is overlaid with a semi-transparent green filter. The text is centered over the image.

Vkna hjälper företag och organisationer att bygga attraktiva och inkluderande arbetsplatser. Läs mer på vkna.se eller säg hej till johanna@vkna.se så berättar vi mer.

vkna!